

TL 2076 Sibirya'nın Etnik ve Sosyal Yapısı

Dr. Öğretim Üyesi Mustafa Can Teziç

11. Hafta

Afgan Savaşı ve "Vatan" Algısının Yaratılması

Afgan Savaşı her ne kadar tarihsel olarak farklı bir nitelik taşısa da, bugün tıpkı İkinci Dünya Savaşı gibi günümüzde Rusya Federasyonu'nda ortak birlikteliğin sağlanması için kullanılan bir tarihî olaydır (Teziç, 2014: 1391-1393). Bu çerçevede, *Vatan* ve *Vatan Savunması* olgularının ortak bir birlik amacı ile kullanımı 2014 yılı içerisinde Afgan Savaşının 25. yıl dönümü anma programlarında ne şekilde kullanıldığı internet haber siteleri incelendiğinde görülebilir.

Afgan Savaşının yıl dönümü tüm Rusya Federasyonu'nda olduğu gibi Tuva'da da farklı organizasyonlar çerçevesinde anılmıştır. Bu organizasyonların ortak hedefine bakıldığında Tuva Cumhuriyeti çapında yapılan tüm organizasyonlar gençlere *vatan severlik* duygularının aşılması amacı taşındığını göstermektedir.

Bir başka deyişle, geçmişte enternasyonal dünya devrimini Afganistan'da desteklemek amacı ile yapılan bu savaş, bugün bu toplumsal hatıranın kullanımı ile günümüz Rusya Federasyonu'nda gençlerin *vatanseverlik* kavramı çerçevesinde ortak idealler geliştirebilmeleri için kullanılmaktadır.

Tuva Cumhuriyeti'nin farklı bölgelerinde gerçekleşen bu faaliyetlere daha yakından bakıldığında bu organizasyonların büyük çoğunluğunun eğitim kurumlarında yapıldığı basından da takip edilebilir. Bu çerçevede

eğitim kurumlarında “*vatanseverlik ve kahramanlık dersleri*” adı altında dersler dzenlenmiştir. Bu derslerin amacı gençlere *vatan sevgisi* ve *farklı etnik gruplar arasındaki dostluk bağlarının* öğretilmesidir.

Bu organizasyonlarda Savaş arkadaşlığı, Afgan Gazileri Birliği gibi toplumsal organizasyonların dışında, Afgan Savaşına katılan gaziler de bizzat yer almaktadırlar. Derslere katılan Afgan gazileri bu derslerde gençlere Afgan Savaşı ve bu savaşta yaşananlar hakkında anılarını anlatmaktadırlar. Bu buluşmalarda gazilerin yanında Afgan Savaşında hayatlarını kaybeden askerlerin aileleri de gençler ile anılarını paylaşmaktadırlar.

Örnek olarak bu toplantılardan birine bakarsak Çedi-Hol’ kojun’unda Afgan Savaşında hayatını kaybeden Laa-Surun Monguş’un annesi Lee-ool Monguşa oğlunun Afgan Savaşına nasıl katıldığını ve burada nasıl askerlik yaptığını, bir aile olarak çocukları için nasıl endişe duyduklarını Tuvalı gençler ile paylaşmıştır.

Bay-Haak ve Sosnovke Todji kojununda düzenlenen bir başka derste ise Afgan Savaşına katılmış olan Yuriy Nikolaev, Şoran Darban ve Aleksander Borikov yer almışlar ve gençler ile Afgan Savaşı anılarını paylaşmışlardır.

Bu toplantıda, katılımcılardan Yuriy Nikolaev silah arkadaşlığı hakkında gençlere şunları söylemiştir: “... bizimle birlikte farklı milletlerden askerler savaştı Özbekler, Tacikler, Ruslar ve pek çok arkadaş. Fakat biz bir takım olarak bir aile gibi her zaman birbirlerimize yardımcı olduk. Sizler birbirlerinizle dost olmayı ve birbirlerinize karşı saygı duymayı öğrenmelisiniz ... bunsuz hayat sizin için ağır olacaktır ...”.

Bu derslerde ayrıca fizik kültürün yerinin önemi ve öğrencilerin fiziken de hazırlıklı olmaları konusunda öğütler verilmektedir. Örneğin Erzin bölgesinde düzenlenen derslerden birinde Afgan Savaşında görev alan gazilerden biri öğrencilere hitaben, geleceğin askerleri olarak layığı ile vatanlarını savunmaları ve sevmeleri gerektiği öğütlenmiştir.

Afganistan Savaşının yirmi beşinci yılını anma etkinlikleri çerçevesinde düzenlenen dersler dışında ayrıca Rusya'nın savaş tarihi mirasını koruma kapsamında Tuva Cumhuriyeti seviyesinde “*Bizim zamanımızın kahraman askerleri -- Afganistan*” adı altında tüm Rusya yarışması gerçekleştirildi. Bu yarışma ile gençlerin vatan severlik ve vatan için hizmet gibi duygularının güçlendirilmesi amaçlanmıştır. Yarışmanın basın konferansında Afgan Gazileri Birliği Tuva Cumhuriyeti başkanı Leonid Kara-ool, kendilerinin görevinin sadece vatan için hizmetin olumlu bir algı oluşturmak olmadığını, aynı zamanda da enformatif alanda Rusya toplumu içerisinde vatan severlik

karşıtı propogandalar ile mücadele etmek olduğunu beyan etmiştir.

Sovyet Ordusunun Afganistan'dan çekilişinin yirmibeşinci yıl dönemi kapsamında "Tuva'dan askerin Yiğitlik ve Şerefi" adı altında bir fotoğraf albümü hazırlama projesi ise gençlere vatanseverlik duyguları aşılama çalışmasının bir başka aşamasıdır. Bu proje Tüm-Rusya "*Silah Arkadaşlığı*" toplumsal organizasyonu Tuva şubesi başkanı ve aynı zamanda Tuva yüksek meclisi ve Birleşik Rusya partisi üyesi Yuriy Kara-ool tarafından hazırlanmıştır.

Bu albüm sayesinde *tarihî geçmiş, savaştaki kahramanlık, yiğitlik, cesaret* görsel olarak da gençlere yansıtılmış olacaktır. Böylece, gençler için hazırlanmış ve Afgan Savaşının hatırasını koruyan gençlere hitaben bir doküman daha ortaya çıkarılmıştır. *Vatan*

savunması olgusunu gençler içerisinde daha da güçlendirmek amacı ile bu albümün ikinci baskısında albümün içeriği genişletilerek Afgan Savaşının en ateşli, sıcak noktalarında çekilen resimlerin yanında günümüz Rusya Federasyonu için çok önemli olan Büyük Vatan savaşına Tuva'dan katılan askerler ve onların anılarına yer verilirken, doksanlı yıllarda meydana gelen Çeçen savaşında yer alan Tuvalı askerlere de yer verilecek. Böylelikle oluşturulacak bu albüm gençler için hazırlanmış onlara hem görsel hem de içerdiği makaleler ile birlikte vatanseverlik duygularını pekiştirecek bir kaynak hâline gelecektir.

Sovyet Ordularının Afganistan'dan çıkışının yirmibeşinci yılı, yıl dönümü etkinlikleri yukarıdaki faaliyetler dışında günün anlam ve önemini belirten ve Afganistan'da savaşan askerlere adanmış resim ve afiş yarışmaları veya yine Afgan Savaşı ile ilgili gösterimler veya gençlerin katıldığı spor yarışmaları gibi etkinlikler ile devam etmiştir.

Sonuç olarak, Afgan Savaşı tarihsel olarak analiz edildiğinde bu savaş Sovyetler Birliği zamanında Sovyet halkına ideolojik bir meşruiyet zemininde verilirken, günümüzde Afgan Savaşı başta Rusya Federasyonu, ama tüm Sovyetler Birliği'ni oluşturan milletleri birleştiren tarihî bir anı olarak hatırlanmakta, fakat içeriği Rusya Federasyonu'nda vatanseverlik olarak değiştirilmektedir. Bundan böyle Afgan Savaşı Rusya Federasyonu'nda gençler arasında vatansever ruhun ve birlikteliğin güçlendirildiği bir olgu olarak işlev görmektedir.

Vatan, vatanseverlik, vatan için hizmet, kendini feda etme olguları, ortak bir ideal etrafında farklı etnik grupları bir araya toplayarak ulusal bir yapı kazanmanın dışında, aynı zamanda uluslararası politikanın sosyo-kültürel dinamikler ile nasıl örtüştüğünü göstermektedir. Diğer bir deyişle, konuya bu açıdan bakıldığı zaman 2014 yılı şubat ayında Ukrayna'da meydana gelen

olayların takibinde Kırım'ın Rusya Federasyonu'na dâhil edilmesinin ardından Ukrayna'nın doğu bölgelerinde yaşanan olaylar Tuva örneğinde de görüleceği üzere, yine birliktelik, vatan, vatanseverlik, ortak tarihî geçmiş gibi olguların Rus dış politikası ve içerisindeki tarihî ve sosyo-kültürel dinamikler ile örtüştüğü veya örtüştürüldüğü net bir şekilde görülmektedir.

Bu kısa dönem içerisinde Tuva basınına baktığımız zaman bu konu ile ilgili tüm bu makalelerde işlenen ortak tema *vatan, vatanseverlik ve tek vatan içerisinde birlik* “biz” olguları işlenmektedir. Gerek İkinci Dünya Savaşı için, gerek Afgan Savaşı için kullanılan imgeler bugün Ukrayna ve Kırım olaylarında Rusya Federasyonu'nun izlediği dış politikanın iç dinamiklerini bir anlamda teşkil etmektedir.

Kaynak:

Teziç M.C. Rusya Federasyonu'nda Vatan Olgusunun Kimlik İnşasındaki Yeri: Tuva Medyasına Yansıyan Konular // Modern Türklük Araştırmaları Dergisi. 2015 Cilt 12, Sayı 1. S 49-73.